

Závěry a podněty 22. semináře DCI o plnění Úmluvy o právech dítěte v České republice, konaného 8. 3. 2018 v Praze na Staroměstské radnici

Účastníci semináře vyjádřili svoje znepokojení nad tím, že ani po zdrcující kritice nenaplnění Úmluvy o právech dítěte v České republice ze strany Výboru pro práva dítěte v roce 2011 nebyla naplněna strategie Právo na dětství, přijatá vládou ČR v prosinci 2011, ani Národní akční plán k její realizaci. a že do jeho přípravy přes opakovaná upozornění nebyly zapojeny ani občanské organizace zabývající se dětskými právy. Tím nedošlo ani k plnění doporučení uvedeného Výboru, kterému má vláda ČR podat další periodickou zprávu v roce 2018.

Účastníci vítají snahy MŠMT o zlepšení kvality participace žáků a studentů i o změnu financování vzdělávání podle objemu výuky a o zvýšení platů a společenského statusu pedagogů. Na základě proběhnuvší diskuse účastníci semináře odhalili problematická místa v naplňování Úmluvy.

Účastníci – děti a mladí lidé ve věku pod 26 let – volají po vyřešení zejména těchto problémů ohledně participace dětí a mládeže na rozhodování:

- a) Návrhy mladých se stále odsouvají, **nejsou prioritou** v jednání.
- b) Návrhy mladých se **neposílají do vyšších míst**.
- c) Nedostatečná podpora mladých zapojovat se do participačních struktur – je vhodné **podpořit mentory**, kteří by mladé lidi povzbuzovali a pomáhali při jejich zapojení.
- d) Dospělí často srážejí mladé, že nic nedokáží – řešením je **povinná edukace** všech článků **ve školství o důležitosti a smysluplnosti participace mladých** na všech úrovních veřejného života.
- e) Žáci a studenti musí mít právo se kriticky **vyjadřovat ke stylu výuky**.
- f) Je nedostatečná **edukace mladých lidí, že hlas mladých je potřebný** a že není nutné jen pasivně přijímat informace.
- g) **Komunikace s úřady a kraji vážne** – úředníci a volení zástupci nepovažují zprávy a návrhy od mládežnických zastupitelstev za prioritní.
- h) Dospělí nevnímají důležitost prosadit hlas mladých.**
- i) Naprostá absence zákona, který by právně ukotvil **městské, krajské a národní dětské parlamenty**, ukotvení v zákoně jen školních parlamentů není dostačující.
- j) Úřady samy nevědí, pod kterou gesci patří městské a krajské parlamenty dětí a mládeže – nutnost ustanovit jeden jediný **orgán mající participaci mladých ve své náplni**.
- k) Někdy jsou městské parlamenty jen populistickým krokem jednotlivých politiků – takovému **zneužívání je nutno zamezit**.
- l) **Participace mladých** musí být vnímána jako běžná **součást života společnosti**.
- m) Je potřeba ustanovit **dětského ombudsmana**.

Všichni účastníci semináře se shodli, že je třeba, aby všechny složky státní moci zajistily tato opatření pro systémové řešení naplňování práv dítěte v České republice:

1. Ustanovit a jmenovat stálý **nezávislý** orgán vybavený příslušnými pravomocemi pro koordinaci a monitorování plnění Úmluvy o právech dítěte v České republice.
2. Urychleně uzákonit **samostatnou** instituci ombudsmana pro děti, jehož pravomoci se budou týkat i rozhodování územně samosprávných celků.

3. I pomocí mediálních rad ovlivnit naplňování dětských práv ve veřejnoprávních i dalších **mediích**, včetně **práv dětí na vyjádření** ke všem otázkám, které se jich přímo či nepřímo týkají.
4. Pro zásadní systémové řešení oddělit problematiku rodiny, dětí a mládeže od oblastí nad nimi dominujících (politika zaměstnanosti, školství a sport...). **Zřídit ministerstvo pro rodinu, děti a mládež** podle pozitivních zahraničních zkušeností.
5. Iniciovat v parlamentu vznik **rady nebo komise pro dětská práva**.
6. Uzákonit povinnost orgánů veřejné správy upřednostňovat při veškerém rozhodování **nejlepší zájem dítěte**, včetně definování tohoto pojmu a indikátorů k jeho vyhodnocování. Konkrétně půjde o to, uplatňovat „children mainstreaming“ a „children budgeting“, uvádět vždy v důvodových zprávách legislativních návrhů, zda je chystaná legislativní změna, resp. rozpočtové opatření, v souladu s nejlepším zájmem dětí.
7. Je nutno navrhnout a přijmout zákon o ochraně a podpoře dětí a mládeže, jenž bude obsahovat mj. **kodifikaci participace dětí a mládeže** na životě společnosti, zejména na úrovni samosprávných územních celků, včetně **finanční podpory** trávení volného času a organizací dětí a mládeže na všech úrovních.
8. Zavést povinné **doškolování pracovníků s dětmi** ohledně participace dětí.
9. Zavést **specifické dotační tituly** pro NNO i samosprávy pro participaci dětí z odlišného kulturního prostředí a žijící v odlišných sociálních podmínkách na všech úrovních a pro NNO zabývající se participací i dětskými právy obecně.
10. Zahnout organizace a koalice zabývající se dětskými právy v širším smyslu mezi **připomínková místa pro legislativní změny**, které mají dopad na práva dítěte. Zavést právo dětí **připomínkovat vnitřní předpisy** či etické kodexy dotčených zařízení.
11. V občanském zákoníku uvést, že **tělesné tresty dětí** není považováno za přiměřený výchovný prostředek.
12. Navrhnout legislativní opatření ke **zvýšení ochrany dětí**, například podle věku omezit pobyt dětí bez doprovodu v restauračních zařízeních či na ulici v nočních hodinách.
13. Podle judikátů Ústavního a Nejvyššího soudu naplňovat **právo dítěte být slyšeno** a také **právo na vlastního advokáta** v soudních řízeních.
14. Urychleně zavést vyplácení **zálohovaného výživného** oprávněnému dítěti státem s tím, že stát převezme vymáhání výživného na povinném rodiči – neplatiči.
15. **Děti nesmí být odebírány z rodin ze sociálních důvodů** a sourozenci být oddělováni.
16. Urychleně přijmout **zákon o sociálním bydlení** s tím, že děti mají právo na bydlení v důstojném prostředí.
17. Posílit **poradenské a sociální služby** ve školách a obcích specificky zaměřené na děti v krizových situacích a na prevenci.
18. Posílit participaci dětí včetně informovaného souhlasu při poskytování **zdravotní péče**.

V Praze dne 8. 3. 2018

*Schváleno konsenzem účastníky semináře,
viz prezenční listinu*